

TRGOVINA

1,60

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Otklanjanje pravnih praznina u regulatornom okviru, uključujući, bez ograničenja, usvajanje gorepomenutih predloga (definisanje trgovca, povezanih trgovaca, produžiti trajanje akcijske prodaje).	2023			√
Uskladiti član 34 Zakona o trgovini sa Zakonom o bezbednosti hrane i podzakonskim aktima.	2023			√
Posvetiti naročitu pažnju podzakonskim aktima.	2023		√	
Kontinuirano usklađivanje sa propisima i standardima EU.	2023		√	
Pojednostavljenje uvoznih procedura.	2023		√	

STANJE

Od 30. jula 2019. godine na snazi je Zakon o trgovini („Zakon o trgovini“, koji zauzima centralno mesto među propisima kojima se uređuje trgovina robom i uslugama. Istog dana stupile su na snagu Izmene i dopune Zakona o elektronskoj trgovini („Službeni glasnik RS“, br. 52/2019).

Iako su novine koje su uvedene navedenim zakonima doprinele povećanju pravne sigurnosti i celokupnog privrednog ekosistema u Republici Srbiji, još uvek ima prostora za napredak, zbog čega je ključno da Skupština Srbije usvoji novi Zakon o trgovini što je pre moguće. Istovremeno, usvajanjem novog Zakona o trgovini, relevantni pravni okvir mogao bi se dodatno uskladiti sa propisima i standardima EU. S obzirom na to da se ova oblast konstantno razvija i prilagođava ukupnom napretku tehnologija i trgovine, važno je da regulatorni okvir Srbije ide u korak sa aktuelnim trendovima.

POBOLJŠANJA

Pozitivni koraci su preduzeti usvajanjem citiranih zakona, uključujući, posebno:

- bolja definicija prodajnih podsticaja (definisanjem jasnih pravila koja se primenjuju za svaku vrstu prodajnih podsticaja);
- uvođenje definicija vrsta trgovine na daljinu;
- dodatne obaveze u vezi sa zahtevima za označavanje (tj. direktna i trajna dostupnost obaveznih podataka o označavanju);

- ukidanje obaveze objavljivanja maloprodajnog formata (trgovci su slobodni da biraju da li će objaviti maloprodajni format ili ne);
- uvođenje prikrivene kupovine kao dodatnog sredstva za borbu protiv ilegalne trgovine;
- uvođenje koncepta elektronske prodavnice i elektronske platforme (što je posebno značajno sa stanovišta zaštite prava potrošača – jer kupcu treba da bude jasno od koga kupuje robu, sa kim ulazi u ugovorni odnos i kome treba da se obrati u slučaju prigovora);
- uvođenje mogućnosti prikazivanja cena proizvoda i u stranim valutama (što je posebno važno s obzirom na to da domaćim trgovcima olakšava otvaranje ponude na stranim tržištima – ne samo na regionalnim tržištima, već i na drugim razvijenim tržištima);

Štaviše, u 2023. godini nastavljena je kontrola trgovaca koji organizuju i oglašavaju podsticaje za prodaju u elektronskoj trgovini.

Među onima koji se bave prevarama, većina su oni koji prodaju robu putem društvenih mreža, posebno Fejsbuka i Instagrama, dok Nacionalna organizacija potrošača Srbije (NOPS) stalno objavljuje crnu listu trgovaca na ovim mrežama na osnovu izveštaja potrošača.

Pored pravnih instrumenata, obrazovanje i podizanje svesti javnosti o pametnoj i sigurnoj online kupovini ključni su za jačanje svesti potrošača. S tim u vezi, nadležno Ministarstvo sprovodi medijske kampanje usmerene na edukaciju potrošača, uz uvođenje i imple-

mentaciju novih zakonskih rešenja.

Bez obzira na neupitan napredak postignut usvajanjem Zakona o trgovini (kao i izmena i dopuna Zakona o elektronskoj trgovini), potrebno je dalje unapređenje regulatornog okvira kako bi se postigao zadovoljavajući nivo pravne sigurnosti.

PREOSTALI PROBLEMI

U poslednjih nekoliko godina došlo je do značajnog povećanja prometa e-trgovine. Na rast je svakako uticalo povećanje broja trgovaca koji se bave online trgovinom. S druge strane, česte su i zloupotrebe povezane sa ovom vrstom trgovine (uključujući, između ostalog, prodaju koju obavljaju subjekti koji nemaju status trgovca (pravni subjektivitet, istaknuta kompanija, itd.), i koji, shodno tome, ne pružaju kupcima garancije u domenu propisa o sigurnosti proizvoda, zaštiti potrošača, oglašavanje, itd.)

Zakon o trgovini je postavio temelje i znatno unapredio zakonska rešenja u vezi sa prometom roba i usluga, ali još uvek ima prostora za dodatna poboljšanja i popunjavanje praznina.

U toku je rad na nacrtu novog Zakona o trgovini i smatramo da je ovo pravi trenutak da se određena rešenja poboljšaju na dobrobit celokupne srpske privrede.

Prvo, postoji pravna praznina zbog odsustva definicije trgovca – tj. subjekta koji obavlja trgovinske aktivnosti i na koji se ovaj zakon prvenstveno odnosi.

Takođe, postoji potreba da se uvede definicija povezanih

trgovaca – pre svega u kontekstu onemogućavanja izbegavanja odgovornosti za nelojalnu tržišnu konkurenciju kada ove radnje sprovodi povezano društvo trgovca koji je aktivan na tržištu na kojem njegov konkurent (protiv koga su usmerene akcije nelojalne tržišne konkurencije) nije aktivan.

Da bi se suzbila siva ekonomija, neophodno je da roba koja se stavlja na tržište, transportuje ili koristi za pružanje usluga, u vreme inspekcije, bude praćena propisanim dokumentima koji su direktno vezani za njihovu proizvodnju, nabavku, prodaju i transport.

Identifikovana je potreba da se produži dozvoljeno trajanje promotivne prodaje na dva meseca – verujemo da bi takav korak napred koristio i potrošačima i trgovcima. Pored toga, treba definisati minimalni vremenski period između dve promotivne prodaje, jer u tom smislu postoji praznina u Zakonu o trgovini.

Takođe je posebno važno da se relevantne odredbe Zakona o trgovini (pre svega član 34) usklade sa Zakonom o bezbednosti hrane i podzakonskim aktima.

Štaviše, neophodno je još više raditi na edukaciji potrošača (od kojih većina nema pravno obrazovanje) javnim zagovaranjem i razradom njihovih prava zagarantovanih Zakonom o trgovini i pratećim zakonima (kao što je Zakon o zaštiti potrošača) – smatramo da bi Ministarstvo moglo i trebalo još više da se uključi u medijske kampanje, tematske radionice i slične aktivnosti (kao što je redovno objavljivanje biltena ili sličnih izdanja koja pokrivaju teme vezane za trgovinu i potrošače) u cilju jačanja svesti potrošača i edukaciju potrošača.

PREPORUKE SAVETA

- Otklanjanje pravnih praznina u regulatornom okviru, uključujući, bez ograničenja, uvođenjem gore predloženih izmena i dopuna (definisanje trgovca, srodnih trgovaca, produženje trajanja promotivne prodaje, definisanje minimalnog vremenskog perioda između dve promotivne prodaje).
- Usklađivanje člana 34. Zakona o trgovini sa Zakonom o bezbednosti hrane i podzakonskim aktima.
- Dalji angažman Ministarstva na jačanju svesti potrošača i edukaciji potrošača.
- Pojednostavljenje procedura uvoza.